

BUNJEVAČKA I SOKAČKA VILA.

O D B I E N I K.

Puška grmnu, zvono zveknu,
Krajina se čedom paše
I po svuda „rat“ odjeknu ;
Već se spremne čete naše :
Već se Herman-Kula ruši
A Una se plačem guši.

Već iz starog Kulen-grad
Razležu se tužni glasi :
„Bitka presta, vrag nadvlada !“
Sunasca se luč ugasi
A sutona vrana krila
Svu Krbavu obavila.

A Milan se preko klanca
Veruće poput zeca skriva,
Dok do starog dodje znanca,
Gdje je često gostom biva :
Da pod krovom noć provedo
Da počine, da što jede.

To je kuća starca Mede,
Negda gorda i ponosna,
A sad samo djeca siede
Okolo starca inokosna
Što na smrtnom odru ječi
A snaha mu rane lieči.

Noćnik stupi . . . ište krova,
A starac mu ruku pruži
Ter ga pita : „šta je nova
Kako vojsku sreća služi
Je li bilo jučer boja
I šta rade djeca moja ?“

„Ja kod Kule dopah rana
I nemislim da im mogu
Odoljeti još tri dana
Već ću predat' dušu Bogu
Jer mi rane krv otvara !“
Noćnik na to odgovara :

„Mi se bismo dva tri-dana
Sva tri su mi brata mrtva . . .
I od turskog jatagana
Pade i otac — zadnja žrtva
I sva vojska s njima leže
Nit tko osta nit probieže.

„Medići su . . . sve šest . . . pali . . .
I nitko ih neoplaka

Samo unski šume vali :
Nek im bude zemlja laka !“
Starac začuv tužne glase,
Poče gulit' siede vlase.

I viestniku na to reče :
„Za što tebe podli gade
Kleto Ture neposieće
Kad li otac s braćom pade ?
Olazimi iz pod krova
Bez očinskog blagoslova !“

I zaklopi plave oči
A angel mu dušu uze
Uvriedjeni gost izkoči
Preko praga, proliv suze . . .
Ter pred drugom kućom zvoni
Da pod krovom glavu skloni.“

Tu mu bieše vierenica
Negda puna ljubve žara
No čuv da je strašivica
Ovako mu odgovara :
„Ponosite Hrvatiće
Netrebaju strašivice !“

(No to nji čudo pobre ;
Svaki ima prijatelja
Dok ga ciene sretē dobre ;
No čim dodje muka velja
Da te skloni tvome padu
Već te više nepoznadu.

Bar su žene takvi stvori :
Dok ji šuplja glava boli
I lipovo crce gori
Ona tebe strastno voli
A čim ti se zla kob desi
Onda više „njezin“ n'jesi.)

I opet se noćnik kreće
I predava dušu Bogu,
No ni on ji rek' bi neće . . .
I lopi mu krv iz nogu,
Umorna ga glad savlada
Ter na studen kamen pada.

No ni taj ga k sebi neće . . .
Sad ga stiza zalošt stara
I tajni ga duh obleće
Ter mu tiho progovara :

„Ukloni se s ove grede
Da te zmija neujede.“

Skupiv zadnji dušak snago
Nesretnik se napred kroće
I odnosi člane nage.
Al gle opet hude sreće :
Pred sobstvene dvore stupa
I o vrata halkom lupa.

Otvori mi majko vrata
Ja sam Milan dječe tvoje,
I vraćam se s ljutog rata
Da saslušaj jade moje
Hitro majka s vratu škrine
I zapita : „šta je sino ?“

„Bili smo se dva — tri — dana
Sva tri su mi brata mrtva
I od turskog jatagana
Pade i otac — zadnja žrtva
I sva vojska s njima leže
Nit tko osta, nit pobieže.“

„Uzriev kako vojska gine
Nemili me strah obuze,
Ter pobiegoh kroz planine
Da utarem tvoje suze
Da te tiešim u žalosti
I njegujem u starosti.“

Mati začuv tužno viesti
Na meki se dušak spusti
I zadrktav u nesviesti
Umirući rieč izusti :
„Ja nemislim da bi s boja
Pobiežala djeca moja ?“

„Odlazimi iz pred vida
Izdajico svoga roda
Bez poštenja i bez stida
Nek te nosi mutna voda
Zar ti nezna pasti u boju
Da zamieniš braću svoju ?“

Mati skazav rieči sinu,
Bogu griešnu dušu dade,
A u tami diljka sinu ;
Mrtav Milan do nje pade,
Zrno zvizdnu, čelo puče
Ciev se slomi, sve umučē.

Danilo Medić.

KAD BI MI DOPUSTIO BOG . . .

Kad bi mi dopustio Bog,
Da se mogu stvorit duga :
Vidili bi . . . žića mi mog !
Od Istoka tja do Juga
Nebu bi se svio,
I vas Rod zagerlio ! . . .

Kad bi mi dopustio Bog,
Jednoć bit miscem gori :
Vidili bi . . . žića mi mog !
Od večera dok ne zori,
Obasjo bi nebni svod
Da nečami mili Rod ! . . .

Kad bi mi dopustio Bog,
Suncem stvoriti se moći :
Vidili bi . . . žića mi mog !
Nebi bilo više noći.
Sunce jarko ! oj slobod !
Nek mi živi mili Rod.

Jukić.

MILANA HISTORIČNA PRIPOVIDKA ZA MLADEŽ I ZA RODITELJE.

OD NIKOLE GJORGJEVIĆ VUKIĆEVIĆA.

XX.

„Poštuj Ota tvoja i Mater tvoju
Da dugovičan budeš na zemlji.“

U početku prolitja, baš nikako posli Uskrsa, sasvim iz nenada dodje Strašimir u Branislavac i zamoli kneza i Milanu, da se odma na put spreme i s njim zajedno u Brestovac pohite. Ovi mu po volji učine, i krenuse smista na put. Na vrati zamka dočeka ih knjeginja Vidosava s razširenim rukama i s veselom dobrodošlicom. Strašimir u misto da svoje goste u dvoranu odvede, povede Branislava upravo k tavnličnome hodniku. Vidosava s Milanom za njima idjau. Kad su već u podzemni hodnik stupili bili. Branislav za čudjen upita svoga vodju : „Za ime Božije Strašimire, kud nas sad ovamo vodiš. Šta ćemo mi ovdje na ovom strašnom mistu?“ To isto pitaše Milana kneginju Vidosavu. Strašimir ništa neodgovarajući otvori vrata, koja su od prije u Branislavju tavnlicu vodila, i oni se na veliko udivljenje svoje nadju u jednoj prikrasnoj Cerkvici. Svodovi i duvarovi bijau s nebesno plavom bojom obojadisani, i sa zlatnim zvodicama izšarani. Spretnejji ikonostas i sve troje dveri na oltaru bijau s lipim, ikonama višto živopisane. Kroz tri velika prozora u začelju oltara dopiraše svitlost sunčana u ovaj divni hram Božiji.

Branislavu i Milani ova se cerkvina verlo dopadne i oni pofale dilo Strašimirovo. „Ja sam naprid znao da će se to vama dopasti, odgovori im Strašimir, pa sam vas baš za to i molio, da u Brestovac nedolazite, dok vas ja nepozovem ; jer sam tijo najpre ovaj hram Božiji podići i dovesti, da vas tako iznenadim. Jesenas kad smo se od vas doma povratili, pozove me moja Vidosava, da idem s njom u onu tavnicu, u kojoj si ti tako dugo vremena čamio. Ja do duše nimalo nisam na to volje imao, ali videći, da ona to ozbilno želi, privolim se, i podjem s njom. Kad ovamo dođjemo, rekne mi Vidosava : „Strašimire, vidiš kako je kćerina ljubav ovu tavnicu, koja prije toga mračna i nečista biše, u divno i čisto obitalište privotriti kadra bila!“ — Zaista, — odgovorim joj ja na to, — dobro se opominjem, kako je ovo misto od prije gadno i nečisto bilo, a sada izgleda kao kakva cerkvica. Vidosava mi na to višto privatni : „Gle lipe misli u tebe, a ta se baš i s mojom namiroom podpuno slaže. Ja sam ti više puta tila pridložiti, da osnujem u našem zamku jednu cerkvicu, kao što ju drugi knezovi srbski imaju, i kao što smo takovu i u Branislavcu priliku imali viditi. Mi triba sad da blagodarimo Bogu za izbavljenje Čedomilja, jedinca našeg, od užasne smerti, i da u znak blagodarnosti te onu tavnicu, u kojoj je otac izbaviteljke Čedomiljeve u pravdu stradao, i u kojoj je ta čestita kei svome oteu mloga dobra čiuila, — u hram Božiji priobratimo.“ Pridlog ovaj meni se verlo dopadne : „Ti imaš pravo odgovorim joj ja, — na ovom mistu neće više ni jedan nesrićnik uzdisati. Ovdje ćemo mi u slavu Božiju podići sveti hram za vičiti spomen, što se naš jedinao od smerti izbavijo, i što je Bog mene na čudnjij način bratomerzosti sprostio i s knezom Branislavom pomirijo. „Eto dragi moj Branislave, tako ti postade ova cerkva!“

Kneginja Vidosava pridoda ovoj besidi : „Sutra će Vladika Teofan ovu cerkvicu po obredima naše pravoslavne cerkve na slavu velikog imena Božijeg posvetiti. Na ovu svečanost pozvali smo mi vojvode Radoslava i Svetozara, i mlogu drugu otmenu gospodu, koja na Vas u dvorani našoj već čekaju. Izvolite dakle tamo!“

Sutra dan skupi se mlogi narod u Brestovac. U devet sati u jutru uputi se domaćin sa svojim gostima kroz tavnlični hodnik u novu cerkvicu. Vladika Teofan dočeka ih na cerkvenim vratima s častnim kerstom i svetim evanglijem, koje oni celivaju, i zatim u cerkvu udju. Hram Božiji

bijaše s zelenim granjem a ikonostas s svižim cvitjem ukrašen. Od carski dveri s desna stajau oteevi sa sinovima, a s liva matere s kćerma. Koi nisu mogli u cerkvicu stati, ti su u osvitljenom hodniku mista našli.

(Slidi.)

ISKRENA I OZBILJNA RIČ BUNJEVAČKIM UČITELJEM.

Čitajući ja „bunjevačku i šokačku vilu“ začudio sam se da nika gospoda priporučujući školske knjige naravno dobre imaju tu na umu knjige samo latinicom pisane. Tako čini g. G. B., tako g. Blaž i dr. A šta je tomu uzrok? Valjda ne radi virozakonske pridrazsude! Ta davna je još pisnik pivao : nepita se tko se kako krsti, već kakva mu krvca grije prsi.

A mi, koji u današnje izobraženo doba živimo da budemo manje plemeniti? Zaista žalostno! A još žalostnije ako je radi samog pisma. Ta zaboga! Je li to muka kakova pismenicu jednu naučiti? Ozbiljne volje pa po sata muška rada i stvar je gotova! Nijemci mogu pisati i latinicom i prvotnim pismom svojim, samo mi ne! Ej vi bunjevački i šokački sokoli gdje ste? Nimačka dica uče od svoga učitelja i latinicu, pa još i niakav Kanzleischrift i šta ti ja još znam, a nam da je takva patnja naučit ćirilicu. Zaista bi si veliku zaslugu stekla ona gg. učitelji, koja bi sbog međusobna sblizenja naroda dica svoju učila i jedno i drugo pismo. Pa ako ne već dičica, a ono zar ni učitelji, opet velim, zar ni oni da neznaju ćirilice?

G. G. B. (na str. 39.) priporučuje pomoćne knjige učiteljima, pa ni opeta nijedne ćirilicom štampane! Je li to baš zaista zato što se ona nebi znala čitati? Već prije je Veber pečatajući svoju „ilirsku čitanku“ za dolnje gimn. razrede unio u nju i štiva ćirilicom pisana (samo šteta što nije i jezik dotičnih pisaca nepromijenio ostavio, no ga je izkvario), a baš lani je opeta St. Novaković izdao svoju čitanku za gimnazije u Srbiji, pa i tu su lipo pored ćirilskih slova i latinska namištena, te se još do danas nesvadiše. Da, meni je baš upravo svejedno pisao tko ćirilicom ili latinicom ali samo onda, kada kao sad na priliku za Bunjevce pišem zaokrenuti ću malo na bunjevačku, a kada bi opet u koj hrvatski ili srpski list pisao, onda bih upotrebio južno ili odnosno istočno narječje, ali tek hoću i moram i jedno i drugo da znam. Nebudimo tisonogrudi rodoljubi kada se vidi koliko je bogatstvo naše književnosti. Ili zar pismo da nam stavi granice? Ta eto nesamo da imamo višestručnih listova kao što su n. pr. „Domaći likar“ i t. d. nego ih već i poizbor ima od svake struke i ruke. Kto za ekonomiju (gospodarstvo) : Težak ; Seljak ; Gospodarski list ; za pedagogiju (obuku) : Škola ; Srpska nar. škola ; Napredak i t. d. — te neznam čega radi da se nekoristimo naukom? Toliko nepametna, mislim, da neće nitko biti.

Pošto sam tako nekoliko ričih u obće o toj stvari proslavio, hoću sada da rekнем koju baš što se samih tih školskih knjigah tiče napose.

G. Blaž veli (na str. 38.) za hrvatske školske knjige a naime za prevode ovo : „ako su i bili prevodi, bili su ipak tako preradjeni, tako prema duhu čiste mladeži priugotavljeni, da ni vještak nebi bio primietio, da su to bili proizvodi skrojeni po tudjem kalupu.“

Ovaj gospodin, pišući ove redke bio je na gornjoj gimnaziji i u Osiku, a i u N. Sadu, dakle i na srpskoj i na hrvatskoj školi, pa šta se uvirio? Da u Srbah (t. j. u N.-Sadu, a kod onih u Biogradu je već druga stvar) i nema skoro nikakvih srpskih školskih knjigah, a u Hrvatah pak su radi njihovog daleko boljeg državo-pravnog položaja sve same hrvatske knjige. Ali prevodi, i to takvi prevodi, da sam ja — Bog i duša — prije razumio nimačku, no takvu hrvatsku knjigu. Ili pitam te, dragi moj rodjeni Bunjevče! znaš li ti šta je to lučba, siloslovlje, razudnica, rudarstvo, bilinstvo, pak upirka i supirka i t. d. Ajde de, ja znam, da

mnogi između Vas nebi također možda znali ni to, šta je n. pr. himija, fizika, anatomija, mineralogija, botanika pak sinus i cosinus. Ali da ni ono neznate, to za cilo znam, pak na što onda oni sakati prevodi? Nur Winkelationen übersetzen Alles. A Hrvati su u ovome kaogod i Magjari upravo do smišnosti stvar dotirali!

Po ovome se ujedno i to vidi koliko je g. Blaž pravo imao, kad je ono rekao što sam naveo. Pak nesamo g. Blaž, neg i g. G. B. i dr. ipak se samo na hrvatske knjige oslanja. U jedinite se, u jedinite — pak onda da vidite što ste! „U snopu je i prut jači.“

Poled izvrsnih oblika srpskoga il hrvatskoga jezika, kako je Daničić svoje posljednje (V.) izdanje latinicom krstio (ja bih ipak još dodao: ili i bunjevačkoga jezika), za koje je moj jedan professor u Osiku rekao, da svaki red dukat vridi, g. G. B. priporučuje još slovnicu od Ant. Mažuranića, za koju je priznato, da nije niti stručnjački napisana! A onda niti nespominje toli hvaljene kratke i dobre srpske syntaxe od St. Novakovića, pa i mnogih drugih čestitih srpskih knjigah, što su napisane koje baš za pravu školsku potrebu, koje pak samo u pomoć učitelju.

Zanimljiva knjiga i za učitelja i za djaka bit će svakako n. pr.: Priprava za istoriju svega svijeta; preveo Dimitrije Vladislavljević, a izdao Vuk Stef. Karadžić. Pak za pučku knuću veoma dobra: Sveopšta istorija od Stojana Boškovića u Biogradu. Dalje: Zemlja, na kojoj živimo, od Damjana Pavlovića; pak fizika za ženskinje, i mnoge druge knjige, koje su sve izišle u Biogradu, za školsku potrebu, a koje se sve mogu naručiti preko g. Steve Ratkovića, trgovca u Novom-Sadu. — Ravno je u N.-Sadu izišlo: Uputstvo u geografiju od žalibože rano preminuvšeg direktora iste gimnazije A. Gavrilovića; pak lipi prevod Pokornove zoologije od Jov. Petrovića, koji je na najveću štetu cilog roda našeg još mlad, zelen, preminuo (istom je godinu profesorovao), a bio je toli učeni ljubitelj, da strastnik upravo za prirodnimi nauči.

U Biogradu ima još tušta drugih knjigah, kojih ja neumiem sad sve redom pobrojiti, (pade mi na um baš: dijtelika, pak higijena za više ženske škole od dra Milana Jovanovića, pak dobra a jeftina Valentina knjiga o čuvanju i negovanju zdravlja. Ima pak tamo i himija srpski, — i jednom riči sve što triba za učitelja i školu; a i inih po učitelja veoma važnih knjigah n. pr.: Objasnenje prirodnih pojavah, ili: zašto? Zato, — od Vel. Antića; pak upravo sada što izlazi: istorija jednog zalogaja leba i t. d. Samo valja tražiti: što neima ili nevalja u Zagrebu, ako nebude u N.-Sadu, bit će za cilo u Biogradu. A preko kojih se potpun spisak može dobiti od glavne srpske knjižare L. Lazarevića u Biogradu ili Vel. Valožića; (prvi je pouzdaniji).

Bunjevački učitelji! ja sam evo rekao što sam imao, a vi sad svi dobro promislite o tome. Ja pak i opet velim: nećapajte! i birajte! 1. Ožujka 1872.

Iv. P.

NAŠI PROPOVJEDNICI.

Mjeseca prosinca ljanjske godine izašla je u ovom cijenjenom listu moja „rieč u svoje vrijeme“ podastrta na svestrano uvaženje častnim našim bunjevačko-šokačkim svećenikom, tim skromnim rodoljubivim predlogom: da sam u obliku osmine putem priloga k ovim novinam nakanio izdati kat. svoje propovjedi kratke, dulje i obširne u slučaju, ako se mojoj iskrenoj rieči odazove bar 300. domorodnih svećenikah.

Premda je i slavno uredništvo jedinoga ovostranoga evo našega glasila radostju pozdravilo, objelodanilo i propratilo moju rieč željom a možda i nadom, da će se tomu vrlo nuždnomu i pozivu i podhvatju jatovice odazivati naš mladji svećenički naraštaj, tim većma, što smo mi bunjevačko-šokački misnici tako rekue još svedilj bez ikakvih propovjednih knjigah to nas je ipak nada iznevjerila i mi

samo ovo prešno i koristno poduzeće usilovani odgoditi ad calendae graecas.

Samo onaj, koj dobro pozna tegoban razvitak bunjevačko-šokačkih naših stvarih bud crkvenih, bud školskih, ustavnih il društvenih u Ugarskoj, samo onaj, komu su očevdni ovde životni dani našega naroda, njegova svećenstva i učiteljstva; samo onaj, koj je godine proveo među braćom stališa i milim rodom svoje krvi, — uviditi i može i mora skrajnje jur vrieme, da se podporom sveobćom što prije doskoči toj nestašici i propovjedne takove knjige dadu u ruke našim častnim bunjevačko-šokačkim svećenikom, koje su i njim i njihovim slušaocem i dokučive i lako razumljive.

Žalibože takovih propovjedalkih knjigah neimamo jošte za bunjevačko-šokačke svećenike, te današnji dušobrižnici propovjedaju puku il nikako il onako, kako se u nas propovjedalo prije više stolećah. Koje dakle čudo ako naš kat. bunjevačko-šokački puk iz dna duše i srea obljudi propovjednika, koj mu Božanske istine i kat. tajnosti, prilagodjene duhu vremena i crkvene svetinje živimi riečmi zakjekne u dušu, ureže u srce?

Jer bjelodano dokazana istina, koju ovaj list po svom zadatku zastupa, a slavno ju njegovo čitajuće občinstvo desnicom o sreću priznati mora, nit se dulje može, niti smie tajiti, da u pastvu bunjevačko-šokačkih dušah ima, žalostna nam majka! takovih duh. pastirah, koji il neznaju podpuno, il samo od nužde natučaju naš jezik. Množinu primjerah, ako tko uzvoli, navest ću za dokaze iz pečuvške biskupije.

Izmed ovakove braće ima ih ipak podobar broj, kojim je, preuzevšim duše našega naroda pod zaštitu i odgovornost pred Bogom, saviest umjestna, ljubav bezlomna, kana hvale vriedna, — te hoće da onim služe pošteno, koji je hrane iskreno, — hoće naima da točno nauče naš jezik i pribave si za pouku stada svoga valjane i lako razumljive propovjedničke knjige.

Ovakovim častnim i meni dobrano poznanim svake hvale i priznanstva vriednim pastirom i braći kapelanom htjedoh uručiti za novćanu bagatelu pomoćnicu knjigu propovjedih raznovrstnih, prikladnih za početnike i jeziku vještije propovjedničke. Pa jer mi to ovaj put neide za rukom, a s više stranaš stavlja mi se pitanje: koje, kakove, odkle, i čije propovjedi da si nabave dotičnici ovostrana braća svećenici? — to im označujem sliedeće, a preporučam izmed njih nekoje knjige propovjedničke.

1. Propovjedi pokojnoga starca Horvata, od kojih su njeko jezgrovite; nu većina ih pljeva bez zrna, nepreporučam s toga što su pisane, sveti Bože! in illo tempore, prepisane pako već od mnogih propovjedalaca, osobito fratarah, te se nepreštampane nemogu već danas ni viditi, osim u djeokojih župnih knjižnicah, i samostanskih riznicah.

2. Propovjedi Paulićeve, još manje cienne neg Horvatove, te nisu vriedne da se njihovim barbarizmom napreže duh mlada svećenika.

3. Horvatske pučke propovjedi od Mariana Jakovljevića redovnika Franje Države bosanske izdane u 3. Svezka na 8-ni 56 tabakah po A. Jakiću trgovcu u Zagrebu dobivaju se od nedavna u samoj pisarni Jakićevoj za 2 fr. a. vr.

4. Propovjedi Matije Skendra Babića, današnjega kanonika zagrebačkoga, što ih je izdao g. 1860. kao župnik novokapelački. Preporučam je onim, koji su našem jeziku posve vješti; jer djelo sastoji nemal iz samih bibličkih citatah, te mu je pojedine propovjedi skoro nemoguće u glavi poneti na propovjednicu. (2 svezke stoje 2 stotinjaka; kod samoga izdatelja u Zagrebu.)

5. Propovjedi nedavno umrvšega martinskoveškoga župnika Švelca, preporučam iskreno kao jeftine i dobre, — premda većinom prevode, — svoj braći našoj svećenikom. Dobavljaju se iz knjižare Sv. Galca, te Hartmana i Fiedlera u Zagrebu (dugoju ulici). — Napokon.

6. Propovjedi slavnoga češkoga biskupa Jirika, što ih na naš jezik vjerno preveo zaslužni hrvat. rodoljub, pokojni

pop Šic. Prema svomu uresnomu tisku i važnomu sadržaju ovo su jedine propoviedi, što ih osobito preporučam za danas bunjevačko-šokačkim propovjednikom našim. Istina, da će one mnogomu bratu početniku glede jezika biti ono, što su valjušci za dojče, — al dat pira, dat poma, qui non habet alia dona.

(7. Propoviedi O. Arkandjela Kalića kod Dragutina Pretnera u Dubrovniku (Ragusa) — a ovih danah izaići će diel besjedah Bernarda Cucera slavnoga dubrovačkog propovjednika 17, 18 vieka — koje izdaje i opazkami popravljuje Dr. J. Rieger. „Kat. Zag. List.“ Ured.)

Želeći, veleslavni uredniče! da ovim redkom, upravljenim častnoj braći bunjevačko-šokačkim svećenikom, u Svom cienjenom listu ustupite malo mjestanca, čast mi je podpisat se osobitim Vašim štovateljem.

U Kurdi, 12. Trav. 1872.

Blaž Modrošić.

MORAJU LI ŠOKAČKO-BUNJEVAČKI UČITELJI UČITI I VEŽBATI SE U NAUCI NAŠEGA JEZIKA, DA TAKO VALJANO UZGOJE I UZUČE NAM MLADEŽ?

Dobro mladež voditi i uzgojiti veća je slava nego dobiće Troje.

Filip od Camerariuma.

U božjemu svietu na oba oka motreći taj razvoj čovječanstva, čudom se moramo začuditi: kako se sve to budi, diže, razvija i hiti označenim pravcem prama vrhuncu sjajne uglednosti i usavršenja. Tu nemožemo ni mi hotimice grješno zatvoriti oči te bezživotno čamiti u drimežu na toj nesrećnoj postelji natražnjačtva, nego prihvatit se čvrstom rukom tog pokretnog kola, te oglasiti se glasom i oznakom života.

Srēd razvalinah bedne prošlosti projurilo nam je dragocjeno vrēme na našu golemu štetu i propast; jer neimasmos tožera, na kog bi snažnom nogom stali, neimadasmos sigurnu stupa, na kojeg bi se pouzdano umom i duhom bili oslonili. Bijasmos kao goli, kao u svoje vrēme Jerusalem; neimadasmos junaka ni vojnika, sudiju, proroka, mudraca ni ugledna čovēka ili savjetnika, niti vēšta umjetnika ni čovēka rječita. Iz. 3, 1.

Nu hvala dragom Bogu! svidilo se nebesam, da i nami danom svane danak, te da na vidik otvorenim čelom izidju svistni branitelji i boritelji puka, koji da snažno, odvažno i uztrajno zauzmu se za dosadašnju našu praznu kolibicu sred narodnjega vinograda. Trobojnica (barjak, zastava) se naša u vis diže nadpisom: svakomu svoje, dakle i nami naše! — Mi smo se poukom osvistili baš na našoj golemoj šteti, niti možemo više slušati pravedni nauk naše prostinje. Vrēme, koje je prēd nami, imamo dobro i oprezno upotřebiti, da nam zamišljena briga činom dozrije u potomstvu. Jest, svojski se imamo pobrinuti za uzgoj naše mladeži, u kojih vrēmenom da ograni sunce duševna natječaja, mira i slobode.

Ovamo dakle vi, sviestni muževi i pravi otcī šokačkobunjevačkoga naroda! Stavite se sred još neobrađena zemljišta mladoga nam potomstva, te na oba oka svestrano razgledajte se da po vašoj možda krivnji mlado pšenično zrno neobrati se u erni kukolj.

Razaberite se i propitkajte se, koga ćete uvesti u mladi sad (voćnjak) mlada nam naraštaja; na koga ćete osloniti svoje blago oplemenjenjem mladih sokolićah, koje rodi plodna šokačko-bunjevačka majka. Isus je dvaput rekao Petru: „Pasi janjee moje; — i opet pasi janjee, tek istom ovce. Dakle vidi se, mnogo mu je stalo do janjićah, naših mladih sokolićah.

Nami je zakonito i pravedno evo oslonjeno na volju, da si u školu uvadjamo po volji izabrane učitelje. Pa kad je srēćom tomu tako, imamo dakle u naše škole (učione) uvadjati vrstne i učne učitelje, koji su uslid naše pravedne i zakonite želje u stanju i voljni sviestno učiti našu dētu, i to u propisanih naučih našega jezika. Nami je vrlo mnogo stalo

do toga, da nam se dēta ne samo u tutanj uče, nego jezgrovitou nauče, i strukovnim naukom priprave se za dēlo-tvorni život.

Mi na svoju priveliku žalost u odraslom naraštaju naše prostinje motrimo nesrēćnica neznačicu u svoj grdnoj gluposti, s koje se dan na dan siri nehanjstvo, lēnost, pijanstvo, paklenjačka psovka, i sve zlo, što samo u paklu nikne. Pa što i tko je tomu kriv?! dēta? dēta nam se nisu takova rodila, nego su se tako nesrēćno odgojila a to s neznanstva roditeljah, a najviše s nedostatka valjanih učionah i učiteijah. Toj pako nesrēći što prije moramo doskočiti te skrsiti njeno pakleno kraljestvo, a otvoriti vrata prosvjete, da utvrdimo nebesa, a osnujemo zemlju. Iz. 51, 16. Glavna nam indi budi briga poleg zahtēva naprednoga duha najprvo uzdignuti valjane škole i providiti jih svimi potrebnimi i učevnimi sredstvi. Zatim, u nje uvesti vrstne, strukovne i učne učitelje, koji su zbilja voljni neprestano izobražavajući sebe (dakako u našoj književnosti), izobražavati i učiti nam našu milu mladež. (Slidi.) Bunjevac.

KUĆA BUNJEVAČKA.

MLADI BOŽIĆ.

Nećemo da ovim kaljamo onaj običaj kojije kod jedne grane slavianah uveden budući i neznamo način kakvim se je to sbilo, kad se miesto onog krasnog pozdrava „pomoz Bog uveo, i to je liepo, kad se pomoć božja zaziva, i odziva, budući se i ovako hvali Bog i pouzdanje u njegov uzbudjiva, al budući je Isus izjavio: da odsele svašta u njegovo ime od Otea nebeskog prosimo, to mora svaki brat pripoznat da se po „hvaljen Isus“ uvik duh kršćjanski većma i boljma odaje nego po ovom“ pomoz Bog. No ova razlika nemuti bratsku ljubav, koja iz jedne i iste narodnosti izvire.

Ovim danom se daključava osmina božićna, kod nabožnih Slavianah, Bog dao da ove svetkovine, posvećena radost nikad neizgine iz srea Slavianskog, koje nije lakom za onim otrovom, koji se po svih strana spravlja da uguši onu nabožnost, kojom se klanja čovičanstvo Isusu.

Ima ljudih na svietu, koji su prodali svoju vjeru za jeftine novce, ovi su prije godina govorili: kršćjanluk nije za nas već za proste ljude, oni su uvjek nastojali, da odbiju onog Keruba, koga je svemoćni postavio na vrata razorana raja zemaljskog, i da unidju u taj raj, gdje im je djavo obećao, da će biti Bogu slični. Čudnovato kad ruglo čine od iztočnoga griha, svim svojim dilam dokazivaju istinu ove nauke, jel i duša i srce im nastoji misto božje zauzeti, kad kakvi stroj naprave, ili jedno učeno djelo sastave, onda nehvale Boga što im je prosvietlio pamet, da su kadri bili ovo umjetno djelo napraviti, već sami u sebe zaljubljeni, nevide Boga na pristolju svemoćnim, već se prid sobom klanjaju kano Bogom, i u sebi svemoćnost i sve znanost sanjaju i tlape.

Ovi su dosad prizirali proste ljude, i barem ih u miru ostavljali, al sad nije tako, oni se neosica ju mirnim osamljeni, baš ko djece u mraku nesmie ostati, već bi radi bili cio sviet sebi privučii, da sebi opusti srce koštoje i njihov pusto, i da prije zavedu prostog čovjeka izmislili su ime puk, itomu su na vrat obisili suvreustvo, što prostom riećom neznači drugo, nego svemoćnost koju su dosad učeni i Sveti u Bogu postavljali, i od ove gdje koji trak na kraljeve ili druge vrhovne izvodili.

Pod izlikom suverenstva u kojkaevih otrovnih štamпах, pobijaju svetu vjeru, doćim žele: da se njihova svaka rieć kano sveta istina prima. Slavian se nepovādja za ovakih ljudih, već takve smatra kano najveće svoje zlotvore, kojim u hoće da vjeru ufanje i ljubav iz srea izkinu, od ovih se on krsti, kano od djavlja paklena, budući ovakvi i nisu drugo nego sužnji njegovi, koji misle: da će grizu svoje sviesti onda umiriti upokojiti, ako će neviernostju dušu i sree svojih bližnjih opoganiti.

(Slidi.)